

WAT ZEG JE?

Van snorrenleed tot schreeuw yoga

een dag uit het leven van een slechthorende jongere

KUNSTACADEMIESTUDENTE CAROLIEN HANKEL ZOCHT VOOR HAAR AFSTUDEERPROJECT OVER SLECHTHORENDHEID NAAR INFORMATIE OP HET INTERNET EN STUITTE DAARBIJ OP HET BLOG VAN MARIEKE DE JONG. DE VERHALEN VAN MARIEKE, VOL ZELFSPOT EN IRONIE OVER HAAR LEVEN ALS SLECHTHORENDE, WAREN EEN FEEST VAN HERKENNING VOOR CAROLIEN. ZE HADDEN PRECIES DE INSTEK DIE ZE ZELF ZOCHT IN HAAR BEELDEN. HET WERD HET BEGIN VAN VRIENDSCHAP EN SAMENWERKING TUSSEN ILLUSTRATRICE EN SCHRIJFSTER. DE CREATIEVE BAND RESULTEERDE IN EEN PRACHTIG BOEK WAARMEE CAROLIEN AFSTUDEERDE.

TEKST margot smeyer

“Onze eerste afspraak was gezellig in de kroeg en het klikte meteen. We bleken een gemeenschappelijke kijk te hebben op onze ‘beperking’: slechte oren zijn soms vervelend, maar als je er positief mee omgaat, valt er prima mee te leven. Sterker nog; slechthorendheid levert soms hilarische situaties op die de moeite waard zijn om te benoemen. En dat was ons vertrekpunt voor ‘Wat zeg je?’. Alle verhalen zijn gebaseerd op iets dat Marieke en ik hebben meegeemaakt, samengesmolten tot ‘een dag uit het leven van een slechthorende jongere’.

In het boek willen we slechthorende jongeren, die hun beperking (nog) niet geaccepteerd hebben, laten zien dat je met een gezonde dosis zelfspot een andere draai kan geven aan je slechthorendheid. Bij horende lezers hopen we meer bekendheid over slechthorendheid te genereren en het taboe op het dragen van hoortoestellen bij te schaven”, vertelt Carolien.

Earline is er trots op dagdelen uit “Wat zeg je?” als terugkerende rubriek te mogen presenteren, waarbij de dames HANKEL&DE JONG de audiciens van Nederland gevraagd van advies en tips voorzien.

Beide vrouwen zijn vanaf hun geboorte slechthorend en ze doen daar zo normaal mogelijk over. Van de twee hoort illustratrice Carolien (26 jaar, gemiddeld -61 dB) het best. Gebarentaal hebben ze nog niet nodig gehad, maar ze overwegen wel dat samen in de toekomst te gaan leren “omdat dit, als we stokdoof en bejaard zijn, nog wel eens van pas kan komen”. Liplezen kunnen ze wel. Schrijfster Marieke (30), gemiddeld -100 dB kan in de kroeg gesprekken op afstand volgen. Ze heeft het liplezen ook echt nodig om mensen te kunnen verstaan. Het spreken gaat hen goed af. Toen ze in Arnhem ging studeren kreeg Carolien slechts opmerkingen over haar Twentse accent. Marieke moet zichzelf eraan herinneren dat ze mensen vertelt dat ze niet goed hoort, zodat ze er rekening mee kunnen houden. “Dan krijg ik bijna altijd te horen dat je er niks van merkt of ziet: ‘Huh? Maar je praat zo goed?’”

Normaal doen over je beperking is een rode draad in hun antwoorden en ook in hun leven. Marieke haalde na haar studie Nederlands aan de UvA haar eerstegraads lesbevoegdheid en stond twee jaar voor de klas. Sinds vijf jaar werkt ze als boekenredacteur bij een uitgeverij. Carolien kwam via het MBO op de Kunstacademie in Arnhem waar ze een jaar Grafisch Ontwerpen volgde. En hoewel de arbeidsmarkt in haar ogen kansrijker is voor grafici dan voor illustratoren, volgde ze haar hart en stapte over naar illustratie. In die richting studeerde ze af aan de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht. Nu ze is afgestudeerd, wil ze zich als freelance illustratrice richten op de hoorbranche. Carolien: “Vlak na de middelbare schoolperiode had ik de

illusie dat het creatieve vakgebied ideaal voor mij was. Ik kon mij dan lekker terugtrekken in mijn eigen wereldje en alleen maar doen waar ik het beste in was: mooie dingen maken. Het tegendeel bleek waar, goed communiceren bleek van groot belang op de Kunstacademie. Alles wat je maakt, moet je goed kunnen onderbouwen. Wat is je concept, je doelstelling en welk medium past daar het beste bij? Enige tijd dacht ik communicatief niet zo sterk te zijn vanwege mijn slechte oren, maar dit bleek eerder een onzekerheid dan een waarheid. Uit ervaring is gebleken dat je beperkingen vrij automatisch gaat compenseren. Ik ken een jongen die sinds zijn geboorte een arm mist, maar net zo handig als iedere tweehandige een courgette snijdt”.

Marieke: “Je houdt er bij het kiezen van een opleiding uiteraard wel rekening mee dat je geen beroep kunt uitoefenen waarbij goed kunnen horen van levensbelang is. Maar verder probeer ik mij juist zo min mogelijk te laten tegenhouden door mijn beperkingen. Toen ik wilde gaan lesgeven, kreeg ik regelmatig de vraag of ik dat wel zou doen met mijn vorm van slechthorendheid. Dat motiveerde mij des te meer om te bewijzen dat het wel kan. Als je iets écht wilt, kun je écht heel veel bereiken en zijn problemen eerder uitdagingen dan obstakels. Ik heb toen onder meer geleerd dat er vaak veel meer mogelijkheden zijn dan je voor mogelijk houdt”.

Een dag uit het leven van een slechthorende jongere

CAROLIEN OVER MARIEKE:

“Marieke is nog vele malen slechthorender dan ik, maar heeft ondanks (of dankzij) dat al veel bereikt. Ik vind het knap dat ze twee jaar lang voor de klas heeft gestaan. Daarmee bewijst ze dat slechte oren geen obstakel hoeven te vormen om een communicatief beroep uit te oefenen. Het klikte meteen tussen ons, qua humor en nuchterheid zitten we op één lijn”

Het gehoorbeperkt zijn was voor Carolien, noch voor Marieke een extra drijfveer om in hun opleiding en beroepskeuze voor creatieve richtingen te kiezen. Carolien: “Het zou zomaar kunnen dat mijn visuele kwaliteiten versterkt zijn door mijn slechthorendheid, maar sowieso wilde ik iets creatiefs doen”. Marieke: “Dat ik begon met schrijven over mijn slechte oren, gebeurde door samenloop van omstandigheden, maar schrijven heb ik altijd al leuk gevonden en veel gedaan”.

EENVOUDIGE ILLUSTRATIES MET EEN DUIDELIJKE BOODSCHAP
 Carolien kan alles kwijt in haar werk. “Ik heb een behoorlijk beeldarchief opgebouwd aan diverse ingescande materie, van oude vergeelde boekpagina’s tot dingen die ik op straat vind. In combinatie met tekeningen op papier maak ik daar op de computer een illustratie van. De computer is enkel een medium, ik streef er altijd naar een beeld een ambachtelijke uitstraling te geven”. Gedurende haar opleiding heeft ze een voorliefde ontwikkeld voor op het oog eenvoudige illustraties met een duidelijk statement. “Mijn grote voorbeelden zijn het Amerikaanse duo ‘The Heads Of State’, hun beelden vind ik erg treffend. Wanneer ik aan een illustratie werk, is mijn gehoor natuurlijk niet zo van belang, maar er zijn genoeg situaties waarin het gehoor wel een rol speelt. Bijvoorbeeld bij netwerken of klantgesprekken, maar daarin houd ik me niet zo heel erg bezig met mijn beperking. Ik maak me dan meer zorgen over hoe ik mijn boodschap over kan brengen”.

Voor Marieke sprak Caroliens stijl haar direct aan. “Haar illustraties zijn een beetje nonchalant en tegelijkertijd goed doordacht. Ze weet met één treffend beeld net zoveel, of misschien zelfs wel meer, te zeggen dan ik dat met een hele tekst kan doen. Ook haar kleurgebruik vind ik heel sterk.

Onze samenwerking liep verrassend soepel, ondanks de afstand. Dichter op de deadline werd het wel stressen, maar tot op het laatst hebben we in goede harmonie overlegd wat we wilden en wat niet. Het was daarbij erg handig om te skypen met de webcam aan: ideaal, want je kunt dan bellen en liplezen tegelijk”.

Het boek was een onderdeel van Caroliens afstudeerjaar, een indrukwekkende periode. “Door klasgenoten en docenten is erg positief gereageerd op het concept van ‘Wat zeg je?’ en de uitwerking ervan. Tijdens een bespreking is mijn begeleidende docente zelfs in tranen uitgebarsten, omdat zij herinnerd werd aan haar dove schoonmaakster uit haar ouderlijk huis. Die vond zij als kind maar raar vanwege haar gebrekkige spraak, daar voelde ze zich tijdens die bespreking ineens heel erg schuldig over. De docenten vroegen zich af of ik mijn onderwerp eventueel ook in een ander ‘jasje’ had kunnen steken. Maar ik sta nog steeds volledig achter ons uiteindelijke resultaat. Ons boekje blijkt zeer toegankelijk te zijn voor slechthorenden. Ik sta nog steeds versteld van het aantal bestellingen dat we tot nu toe al hebben gehad, echt hartverwarmend”.

PLANNEN VOOR DE TOEKOMST

Over volgende projecten wordt al gebrainstormd. Carolien en Marieke willen graag (hoogopgeleide) slechthorenden interviewen die ondanks (of juist dankzij) hun slechthorendheid iets bereikt hebben in het leven. “We hopen hiermee aan te tonen, ook aan de horende wereld, dat je met een beperking zeker geen beperkter leven hoeft te leiden. Enige zelfspot kan daarbij helpen, of het nou gaat over slechthorendheid, dyslexie of iets anders. Daar willen we mensen meer bewust van maken”.

HET BOEK “WAT ZEG JE?” IS TE BESTELLEN VIA:

<http://atelierlajeune.wordpress.com/2011/09/14/boekje-bestellen/>

Illustraties: Carolien Hankel

Tekst: Marieke de Jong

Typografisch advies: Robbe Wieles

Drukwerk: Offset Kopie,

Prijsprinter

MARIEKE OVER CAROLIEN:

“Ik word erg vrolijk van haar enthousiasme en optimisme. Dat werkt echt aanstekelijk. Toen we elkaar voor de eerste keer ontmoetten, ging ik er automatisch vanuit dat we het vooral over onze slechte oren zouden gaan hebben (immers onze gemeenschappelijke factor), maar het tegendeel was waar! We hebben heel veel raakvlakken”

Tuning!

“Kati! Ataseer de wekker niet gehoord! Ach, heb ik gelijk een goed excuus (oh né, ik bedoel redene) om te laat te komen op school...”

Hmm, gaan de docenten dit nog lang geloven eigenlijk? Misschien toch maar even op zoek naar een nieuwe trillwekker. Maar het punt is: trillwekkers en ik hebben vaak een akkefatsje. De wekker zelf gaat bijvoorbeeld af, maar het trilelement niet. Of de batterijen blijken na drie dagen al leeg te zijn. Of, nog zo'n beruchte: het trilelement glijdt onder mijn kussen vandaan en ligt een uur lang te banken op de houten vloer, hoorbaar voor het hele blok, maar niet voor mij – ik slaap ondertussen gewoon door. Waardoor ik de eerstkomende tijd mijn onderbuurvrouw niet meer onder ogen durf te komen.

Straks maar even bij de audicien de wekker bestellen met de toepasselijke naam “Shake Awake”. En met de verrschrikkelijk handige eigenschap dat hij een cilje heeft waarmee hij aan de onderkant van mijn kussen kan worden bevestigd. In elk geval vast heel erg bevorderlijk voor de verstandhouding met de benedenbuurvrouw...

“DE AUDICIEN OVER DE TONG”

DOOR HANKEL&DE JONG

WAT DOET EEN GOEDE AUDICIEN?

DE JONG: Ik vind het erg prettig als een audicien het gewoon tegen me zegt als hij/zij iets niet weet en het vervolgens tot op de bodem gaat uitzoeken. Omdat ik fulltime werk en veel vergaderingen en telefoontjes heb, zijn mijn eisen heel erg hoog. Zowel qua audicien, als qua apparatuur. Ik wil in het dagelijkse leven en op mijn werk zo min mogelijk last hebben van mijn beperkingen. Daarom moeten mijn hoortoestellen en hulpmiddelen kwalitatief zo goed mogelijk zijn en bij mij passen. Helaas is mijn ervaring dat niet alle audiciens op de hoogte zijn van de laatste ontwikkelingen op het gebied van hulpmiddelen. Of ze werken voornamelijk met bepaalde leveranciers. Dat is wel eens onhandig.

HANKEL: Ik erger me mateloos aan het feit dat sommige audiciens extreem overdreven en duidelijk tegen je gaan praten, op zo'n betuttelende manier. Dan voel je je ineens heel gehandicapt. Een goede audicien gedraagt zich, wat mij betreft, gelijkwaardig en betrokken. Laatst raakte ik aan de praat met een audicien van een Schoonenberg in Arnhem. Hij toonde oprecht interesse in mijn afstudeerproject en gaf zelfs aan ons boekje te willen kopen voor in de winkel. Dat vond ik erg leuk.

WAT IS VERVELEND BIJ DE AUDICIEN?

DE JONG: Als je hoortoestel op zaterdagavond stuk gaat en je audicien is op zondag én maandag gesloten. En helaas werkt de Wet van Murphy wel zodanig dat het mij de laatste twee keer uitgerekend op zaterdag overkwam. Zonder hoortoestellen ben ik nagenoeg doof, en dan ben ik dus twee dagen compleet uit de running. Dat betekent alles afzeggen met als reden dat het geluid uitgevallen is...

HANKEL: Ik ben een paar keer samen met mijn vader naar een Schoonenberg geweest waarbij de audicien zich gek genoeg meteen op mijn vader richtte. Daar kan ik dan wel weer om lachen.

WAT MIS JE BIJ DE AUDICIEN?

HANKEL: Een hip interieur en goede leentoestellen.

DE JONG: Met stip op 1: goede leentoestellen!!! De reden dat ik mijn hoortoestellen bijna nooit wegbreng voor onderhoud (en ze echt met de grootste moeite afgeef voor reparaties) is dat ik ze vervolgens een hele week kwijt ben. En in de tussentijd leentoestellen meekrijg die heel anders zijn dan mijn eigen toestellen. Vergelijk het maar met een bril waarvan beide glazen een verschillende sterkte hebben, die bovendien allebei

jouw eigen sterkte niet zijn. Dat is vragen om een flinke dosis paracetamol natuurlijk, want het geeft gegarandeerd hoofdpijn.

WAT MOET ER BINNENKORT BIJ DE AUDICIEN TE KOOP ZIJN?

HANKEL: Qua vormgeving heb ik een dubbel gevoel: ik ben blij dat hoortoestellen steeds kleiner en subtieler worden, de mijne zijn nauwelijks nog zichtbaar. Aan de andere kant vind ik juist dat een hoortoestel een groot zichtbaar accessoire zou moeten zijn, net zoals de bril. Als iets gezien mag worden, kan dit bijdragen aan een algehele acceptatie van het hoortoestel en slechthorenden. Ik vrees alleen dat de tijd hier nog niet rijp voor is.

DE JONG: Ik zou dolgraag verwisselbare frontjes willen zien in de toekomst! Nu kies ik elke keer voor een ‘veilige’ kleur, omdat je er toch vijf jaar mee rondloopt en je niet altijd zin hebt om op te vallen, maar veilige kleuren zijn natuurlijk ook vaak erg saaie kleuren... Het zou geweldig zijn als je verschillende kleuren en motiefjes kon uitzoeken, net zoals bij smartphones. Dus niet alleen de primaire kleuren uit de bekende kleurenwaaier, maar ook bijvoorbeeld pastel, polkadot, krijtstreepje etc. Ideeën genoeg ;-)